

Vragen gesteld door de leden der Kamer, met de daarop door de regering gegeven antwoorden

518

Vragen van het lid **Kuiken** (PvdA) aan de Minister van Justitie en Veiligheid over *opgelegde straffen* (ingezonden 31 oktober 2017).

Antwoord van Minister **Grapperhaus** (Justitie en Veiligheid), mede namens de Minister voor Rechtsbescherming (ontvangen 28 november 2017). Zie ook Aanhangsel Handelingen, vergaderjaar 2017–2018, nr. 491.

Vraag 1

Kent u het bericht «Groot verschil eis en straf criminele bendes»¹ en het onderzoek «Geëiste en opgelegde straffen bij de strafrechtelijke afhandeling van georganiseerde criminaliteit»?²

Antwoord 1

Ja

Vraag 2

Deelt u de conclusie van de onderzoekers dat de verschillen tussen geëiste en opgelegde straffen niet zozeer het gevolg zijn van meningsverschillen over de ernst of strafwaardigheid tussen officieren van justitie en rechters, maar terug te voeren zijn op ten eerste het feit dat rechters een deel van ten laste gelegde feiten niet bewezen achten en ten tweede het feit dat zaken zo lang duren dat de rechter een kortere gevangenisstraf verkiest? Zo nee, waarom deelt u die conclusie niet?

Antwoord 2

Ik heb geen gegevens of signalen dat de conclusie van de onderzoekers op dit punt niet correct is. Rechters en officieren verschillen blijkens het onderzoek niet van mening over de vraag of een schuldige van een bewezen gedraging straf zou moeten krijgen. Dat valt ook af te leiden uit het zeer kleine aantal volledige vrijspraken. Gezien het aantal partiële vrijspraken ten opzichte van de delicten die ten laste worden gelegd, verschillen rechter en officier wel relatief vaak van mening over de vraag of bewezen kan worden

¹ <https://www.parool.nl/amsterdam/groot-verschil-eis-en-straf-criminele-bendes~a4526230/>

² C.G. van Wingerde en H.G. van de Bunt, Geëiste en opgelegde straffen bij de strafrechtelijke afhandeling van georganiseerde criminaliteit. Rapportage in het kader van de vijfde ronde van de Monitor Georganiseerde Criminaliteit. Erasmus School of Law Onderzoeksprogramma Politie en Wetenschap, 2017 <http://www.politieenwetenschap.nl/cache/files/59f7074f18165PW99.pdf>

dat het delict is gepleegd en/of de verdachte daaraan schuldig is. Dat is op zich niet verwonderlijk gezien de complexiteit van dergelijke zaken en de hoge mate van maatwerk die de opsporing, vervolging en berechting daardoor vergt. Zie verder het antwoord op vraag 4.

Vraag 3

Deelt u de mening dat de doorlooptijden van strafzaken zo kort als mogelijk moeten zijn onder andere om te voorkomen dat rechters, vanwege de lange duur van het proces, zich genoodzaakt voelen een lagere straf op te leggen? Zo ja, waarom? Wat kunt u doen om de doorlooptijden te verkorten? Zo nee, waarom niet?

Antwoord 3

Het is essentieel voor de geloofwaardigheid van de strafrechtketen dat slachtoffers en daders snel en adequaat duidelijkheid krijgen over de uitkomst van de strafzaak en de samenleving kan vertrouwen op de rechtvaardigheid en voorspelbaarheid van de strafrechtspleging. Er lopen diverse trajecten binnen de strafrechtketen die (mede) tot doel hebben om de doorlooptijden te verkorten. Een aantal hiervan zijn toegelicht in de brief van mijn ambtsvoorganger aan uw Kamer d.d. 16 december 2016³. Daarnaast heeft het Bestuurlijk Ketenberaad (BKB) van de strafrechtketen het initiatief genomen voor een maatschappelijk ambitietraject⁴. In het kader van dit traject heeft het BKB besloten om (onder meer) de prioriteit te leggen bij het – ook in het regeerakkoord benoemde – thema doorlooptijden. De Minister voor Rechtsbescherming en ik informeren u nader over de aanpak in de eerste helft van 2018.

Vraag 4

Deelt u de mening van de onderzoekers dat, aangezien rechters bij gebrek aan afdoende bewijs lagere straffen opleggen, (vervolg)onderzoek nodig is naar de kwaliteit van het strafrechtelijk dossier en het daarin neergelegde bewijs? Zo ja, waarom? Hoe gaat u hierin voorzien? Zo nee, waarom niet?

Antwoord 4

De onderzoekers noemen in hun rapport partiële vrijspraken als een van de oorzaken dat rechters lagere straffen opleggen dan geëist. Voor die partiële vrijspraken wordt een aantal mogelijke verklaringen genoemd. In juridisch omvangrijke en complexe zaken (waarvan in de meeste gevallen sprake is bij de onderzochte georganiseerde criminaliteit) legt de officier van justitie vaak zekerheidshalve meerdere feiten ten laste, ook al kunnen die wellicht niet allemaal bewezen worden (het zogenoemde overkwalificeren van de tenlastelegging). Daarnaast kan de kwaliteit van het strafdossier en de presentatie van het daarin neergelegde bewijsmateriaal volgens de onderzoekers een rol spelen, die doorwerkt in de waardering van het bewijs en de strafmaat.

Het is de taak van een zaakofficier van justitie – als leider van het onderzoek – om voortdurend aandacht te besteden aan de kwaliteit van het opsporingsonderzoek en de opbouw van het strafdossier. Daarbij wordt reeds – niet alleen met het oog op het voorkomen van partiële vrijspraken, maar ook vanwege het terugdringen van de doorlooptijd – aandacht gegeven aan het strakker sturen op, regisseren, afbakenen en plannen van het opsporingsonderzoek, het dossier en de tenlastelegging. De zaakofficier van justitie wordt hierbij op het parket ondersteund door een teamleider en een kwaliteitsofficier van justitie. Omvangrijke en complexe zaken worden regelmatig in breder verband besproken op een parket, bijvoorbeeld in het zogenoemde «Zicht op zaken-overleg». Samen met het College acht ik in dit licht een onderzoek naar de kwaliteit van de strafrechtelijke dossiers en het daarin neergelegde bewijs nu niet aan de orde.

³ Kamerstuk 29 279, nr. 365.

⁴ Kamerstuk 29 279, nr. 389.

Vraag 5

Wat is uw mening over de aanbeveling van de onderzoekers om gegevens over geëiste en opgelegde straffen in een centrale, landelijke gedigitaliseerde databank op te laten nemen?

Antwoord 5

Dat lijkt mij een waardevolle aanbeveling die niet alleen voor georganiseerde misdaad zaken van toepassing is. Maar, zoals de onderzoekers ook betogen, moeten de rechtspraak en het openbaar ministerie zelf de afweging maken of zij een dergelijk instrument willen creëren. Mochten zij daartoe besluiten dan zullen de Minister voor Rechtsbescherming en ik bekijken hoe ik hen daarbij kan faciliteren.

De Raad voor de Rechtspraak heeft de Minister voor Rechtsbescherming bericht dat zij op dit moment de mogelijkheden onderzoekt om te komen tot een eigen landelijke databank voor de straftoemeting. Daarbij zal bijzondere aandacht uitgaan naar de vraag in hoeverre een dergelijke databank de toets van de privacywetgeving doorstaat. Om betrouwbare informatie over de straftoemeting te kunnen ontsluiten, is het van belang over een zo compleet mogelijk beeld te beschikken van zowel de straffen die door de rechter zijn opgelegd als de inhoud – en met name de motivering – van zijn vonnis of arrest. Het anonimiseren van al deze beslissingen zal een dermate groot beslag leggen op de capaciteit van de rechtspraak dat in een dergelijk onderzoek als vertrekpunt moet worden uitgegaan van een databank met niet-geanonimiseerde uitspraken, die niet algemeen toegankelijk is. Het College van procureurs-generaal heeft mij bericht met belangstelling te kijken naar het initiatief van de Rechtspraak, maar vooralsnog niet over te willen gaan tot het opzetten van een eigen database.